

zaokroženo celoto, da je slika jasna, pregledna in umljiva tudi neizobražencu. Želimo vztrajnemu narodnemu delavcu, da doseže s tem delcem enake uspehe, kakor jih je s svojo „Kratko zgodovino slovenskega naroda“, ki roma ravnokar v drugem natisu med ljudstvo. J. Š.

Anton Kosi, Šola in narodnost. Izdal in založil pisatelj (A. Kosi, nadučitelj v Središču). Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1912. 8°. 40 str. Cena 45 v.

Knjižica je v prvi vrsti namenjena učiteljstvu ter se bavi z aktualnim vprašanjem, kako je vzgajati šolsko mladino, da bo ljubila svoj narod, svoj materni jezik, povsod in vselej, naj jo zanese usoda kamorkoli; zakaj materinščina je temelj vsemu narodnemu življenju, vsej omiki. Ljudska šola naj pospešuje na vso moč naravni razvoj maternega jezika, z njegovo gojitvijo se na najnaravnejši način vzbudi in okreпча v otroških srcih narodno čustvo, narodno zavest (13). Učitelj naj pri zemljepisnem pouku mladino navdušuje za krasoto slovenske domovine; čitanke mu nudijo dovolj zgodovinske snovi, iz katere lahko izvaja nauke za zbujanje narodnega čuta v otrocih. Enako je gojitev petja v ozki zvezi s poukom v materinščini in z njegovim vplivom na kakovost značaja. Velike važnosti so šolarske knjižnice, ki store v vzgojnem in poučnem oziru več nego podvojen napor učiteljev v šoli. Za duševno blaginjo ljudstva vnet učitelj naj deluje tudi izven šole po devizi: Iz naroda za narod! Pisatelj je mnenja, da za učiteljstvo, kakršne so razmere sedaj na Slovenskem, ni prostora v organizaciji nobene politične stranke (31). Pri tem navdušenju za politično nadstrankarstvo je g. Kosi prezrl veči del naše duhovščine, ki se ne boji, da s svojim strastnim političnim delovanjem izgubi pri ljudstvu ugled in veljavo, in ki prisili večkrat tudi učitelja, da stopi neprosto voljno v nevarno politično areno. Sicer pa želimo, da najde pisatelj za svoje lepe načrte, ki jih razvija v devetem poglavju, med svojimi tovariši mnogo sodelavcev. O. R.

Robert F. Arnold, Das moderne Drama. Zweite verbesserte, teilweise neu bearbeitete Auflage. Strassburg, Verlag von Karl J. Trübner 1912. 8°. XV + 388 str. Broš. 6 M, vez. 7 M.

Pred štirimi leti je napisal R. F. Arnold, profesor za novejšo nemško književnost na dunajskem vseučilišču, na podlagi svojih predavanj knjigo o moderni dramatiki. To je bil prvi poskus, pokazati osebe sodobne literature v historični kazalni zvezi in razložiti razvoj moderne, predvsem nemške drame, iz njenih narodnih in mednarodnih pogojev, kar ni bila lahka naloga. Knjiga je odpomogla občutni potrebi, kakor kaže njena druga izdaja, ki je neizpremenjen ponatisk prve; popolnoma predelana je edino bibliografija, za katero mu je dr. I. Prijatelj prispeval podatke o dramih pri Slovanih.

Pečat postanka je knjigi ostal: razdeljena je na 12 predavanj. V prvem nam kaže gledišče kot socialno tvorbo, ki je odvisna od gospodarskih razmer in splošnega kulturnega stanja; dandanes gledišče ni več edini ventil javnega mnenja kakor za časa absolutizma, ima tudi hude konkurente: cirkus, varieté, kinematograf. Glediška kalamiteta je torej splošna prikazen in ne občutimo je edino le Slovenci. — Sledeča predavanja nam kažejo kratek pregled nemške drame v 19. stoletju do 1885, romantiko in „mladonemško“ dramatiko, tri izolirance „srebrne dobe“ (1840—1860): Hebbela, Ludwiga in Wagnerja, najgloblji padeč nemške literature po lavorikah Prusije na bojnem polju in plitvost, ki je gospodovala od 1870—1885. Vladali so premagani Francozi s svojimi „nrvstvenimi igrami“: Dumas, Augier, Sardou, Teuillet in dr. — Peto predavanje skuša podati temelje moderne drame, kakor bazi- rajo na splošni kulturi sedanjosti. Temeljito obvlada avtor to obsežno polje ter ga

riše jasno, jedrnato in pregledno. Velikanski gospodarski razvoj Nemčije po l. 1870., organizacija kapitala, agrarcev, industrijskih delavcev, vse prevladuje socialno vprašanje, zunanje življenske oblike se izjednačujejo, kultura se demokratizira, dnevno časopisje, ta „mašina za niveliranje“, se je razvilo v zadnjem polstoletju v velesilo prve vrste; liberalno meščanstvo, „najvažnejši producent in konsument literature“, je ogroženo od dveh strani — od konservativno-agrarne in malomeščansko-proletarske. Vsi ti faktorji so ustanovili v Nemčiji nov duševni tip. — Šesto predavanje govori o naturalizmu na Francoskem, ki je dal vsej moderni drami nov značaj, o drami med Španci, Portugalci, Rusi (Tolstoj), Poljaki, Čehi, južnimi Slovani, Rumuni in Novogrki. O južnoslovanski drami pravi (str. 101), da še tiči v otroških čevljkah in da je zategadelj vpliv tujine zelo močan. Oporne točke prihodnjega samostojnega razvoja so gledišča v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu in Sofiji; večinoma jih vodijo pesniki, ki so že utemeljili čisto dobro tradicijo tehnike in igranja. Pri mladi generaciji se kažejo naturalistični (Srdjan Tučić) in novoromantični vplivi (Begović) ali pa se oboji križajo (Iv. Cankar). — Sedmo predavanje je posvečeno severnogermanski drami: Dancem, Švedom (Strindberg), Norvežanom (Ibsen) in Holandcem; osmo nas seznanja s francoskimi dekadenti in belgijskimi simbolisti (Maeterlinck), z Angleži (Wilde, Shaw), Amerikanci in Italijani (D' Annunzio). Sledeči predavanji govorita o nemški drami zadnjih dvajsetih let. Proletarijat, malomeščanstvo, umetnost, bohêma, žurnalistika, gledišče, politika, šola, duhovščina, vojaštvo, urad, židovstvo nudijo bogato snov za „igro miljeja“ (11. predavanje). Zadnje predavanje govori o početkih nemškega simbolizma ali nove romantike, o antičnih, biblijskih, renesančnih in pravljinih snoveh najmoderneje drame. Rezultat dela poudarja, da je razvoj moderne drame paralelen pri vseh kulturnih narodih, da ima moderna drama mednarodni, evropski značaj. — Razen bibliografije izpopolnjujeta knjigo obširna registra oseb in dram. — Delo je sestavljeno skrbno, sodba je povsod mirna in objektivna. Knjiga je potrebna vsakemu, ki hoče dobiti dober pregled o moderni drami.

Dr. Vinko Zupan.



Graška univerza in Slovenci. 22. marca t. l. je izročila deputacija nenemškega dijaštva na graški univerzi, sestojeca iz treh članov (Hrvat, Italijan in Slovenec), rektorju graškega vseučilišča sledečo resolucijo: „Zastopniki nenemških narodnosti na graškem vseučilišču, zbrani 9. dne marca 1912 na protestnem shodu po § 2, konstatirajo, da se s tem, da je predavanje lektorja Ferdinanda Steila „Deutsche Vortragskunst“ dostopno samo „für Hörer deutscher Nationalität“, kršijo temeljne določbe splošnega učnega reda glede svobode uka in pouka na avstrijskih univerzah in osnovnega državljankega zakona o ravnopravnosti vseh avstrijskih narodnosti v šoli in uradu. Navedena omejitev prezira nadalje jasno in izrečno določbo ustanovne listine graške univerze, po kateri je graška univerza ustanovljena izrečno za potrebe mnogojezične Notranje Avstrije. Zato protestirajo zbrani zastopniki proti tej kršitvi zakona in zahtevajo, da se še pred začetkom letnega semestra ukine.“